მეცნიერულ-ტექნიკური ცოდნის(მტც) განახლება-კვლავწარმოება დასაქმების უზრუნველყოფის უმთავრესი ფაქტორი

DOI - 10.36962/ecs105/9-10/2022-40

რევაზ შენგელია
ემდ, სტუ პროფესორი
economica_2008@yahoo.com

ჟუჟუნა წიკლაური-შენგელია,
ემდ, სტუ პროფესორი
tsiklauri-shengeliajujuna05@gtu.ge

ნათია შენგელია
ედ, სტუ ასოცირებული პროფესორი,
ლუბლინის ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის
მოწვეული პროფესორი
natia.shengelia@oxfordbrookes.net

„ცოდნა ხომ ხერხია, მაგრამ თითონ, თავისთავადაც სიმდიდრე არის, მერე იმისთანა, რომ კაცი საცა წავა, თან მისდევს უხარჯოდ და უბარგოდ, ვერცა ვინ მოჰპარავს, ვერცა ვინ წინ გადაუდგება. ეხლანდელ დროში ცოდნა ყველაფერია: ფულზედაც უფრო დიდი ბაზარი აქვს, ხმალზედაც უფრო მეტად სჭრის და ზარბაზანზედაც უფრო ძლიერია.“

ილია ჭავჭავაძე

„ადამიანი ყველაზე მნიშვნელოვანი რესურსია“

ლ. იაკოკა

რეზიუმე

განათლების დონის მაჩვენებელი ქვეყნის წარმატებისა და განვითარების ერთ-ერთი მთავარი ინდიკატორია.. რამდენადაც განათლებულია ერი, იმდენად წარმატებულია თითოეული

ქვეყანა და პირიქით. განათლებული ხალხები ქმნიან ძლიერ ინ-სტიტუტებს, რომლებზეც, თავის მხრივ, ფუძნდება ძლიერი სა-ხელმწიფო. ყოველივე აქიდან გამომდინარე სწრაფცვალებად კონკურენტულ სამყაროში იმარჯვებს ის ეროვნული ეკონომიკა და უფრო მეტად უზრუნველყოფილია დასაქმება იმ ქვეყნებში, რომლებშიც ადამიანისეული კაპიტალი ყველაზე ეფექტურად ყალიბდება და პრიორიტეტულადაა მიჩნეული, თანაც ამ დროს სასურველია ადამიანების განვითარება მიმდინარეობდეს შეუ-ფერხებლად. გამოდის, რომ მოცემული დროის შესაბამისი დო-ნის განათლება, მორალურად მოძველებული მეცნიერულ-ტექ-ნიკური ცოდნის (მტც) მუდმივი განახლება და საბოლოო ჯამში უწყვეტი განათლება დასაქმების უზრუნველყოფის საუკეთესო პირობაა.როცა ლაპარაკია უწყვეტ განათლებაზე, სასურვე-ლია ვგულისხმობდეთ უწყვეტი განათლების უზრუნველყოფას ყველა ასაკში, მთელი ცხოვრების მანძილზე.

საკვანძო სიტყვები: უწყვეტი განათლება, ინვესტიციები, მეცნიერულ-ტექნიკური ცოდნის(მტც) განახლება-კვლავწა-რმოება, ადამიანისეული კაპიტალი, დემოგრაფიული დაბერე-ბა;დასაქმება.

ძირითადი ტექსტი

ცნობილია, რომ განათლების დონის მაჩვენებელი ქვეყნის წარმატებისა და განვითარების ერთ-ერთი მთავარი ინდიკატო-რია.. რამდენადაც განათლებულია ერი, იმდენად წარმატებუ-ლია თითოეული ქვეყანა და პირიქით. განათლებული ხალხები ქმნიან ძლიერ ინსტიტუტებს, რომლებზეც, თავის მხრივ, ფუძნ-დება ძლიერი სახელმწიფო. ყოველივე აქიდან გამომდინარე სწრაფცვალებად კონკურენტულ სამყაროში იმარჯვებს ის ეროვნული ეკონომიკა და უფრო მეტად უზრუნველყოფილია დასაქმება იმ ქვეყნებში, რომლებშიც ადამიანისეული კაპი-ტალი ყველაზე ეფექტურად ყალიბდება და პრიორიტეტულა-დაა მიჩნეული, თანაც ამ დროს სასურველია ადამიანების გა-ნვითარება მიმდინარეობდეს შეუფერხებლად. გამოდის, რომ მოცემული დროის შესაბამისი დონის განათლება, მორალურად

მოძველებული მეცნიერულ-ტექნიკური ცოდნის (მტც) მუდმივი განახლება და საბოლოო ჯამში უწყვეტი განათლება დასაქმების უზრუნველყოფის საუკეთესო პირობაა.როცა ლაპარაკია უწყვეტ განათლებაზე, სასურველია ვგულისხმობდეთ უწყვეტი განათლების უზრუნველყოფას ყველა ასაკში, მთელი ცხოვრების მანძილზე.

ეს პრობლემა განსაკუთრებით შესამჩნევია როგორც საქართველოში, ისე მთელს მსოფლიოში დემოგრაფიული დაბერების პროცესის დაჩქარებისას, რომელიც, გარკვეულწილად, განპირობებულია სიცოცხლის გახანგრძლივებითა და სხვ. ფაქტორებით.

ყველა ასაკში უწყვეტი განათლების უზრუნველყოფის პრობლემა სერიოზულად დგას პოსტ საბჭოთა ქვეყნებში, მ.შ. განსაკუთრებით საქართველოში.პრობლემის მოგვარება მიუღწეველი იქნება როგორც მთელ მსოფლიოში, ისე საქართელოში მოძველებული სტერეოტიპების დაძლევის, მეცნიერულ-ტექნიკური ცოდნის მუდმივად განახლების და მდგრადი განვითარების გარეშე.ამისათვის კი საჭიროა განათლების დაფინასების მნიშვნელოვნად ზრდა მშპ-ნ მიმართებით. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მონაცემებით, 2021 წ. ბიუჯეტით განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს დაფინანსებამ შეადგინა - 1 802,6 მლნ ლარი, ხოლო 2019 წ. -1 644.7 მლნ ლარი. სახელმწიფო დანახარჯები განათლებაზე მშპ-სთან მიმართებით 2.8%-დან 3.6%-მდე გაიზარდა 2010-19 წლებში. ამ პოზიტიური დინამიკის მიუხედავად, ეს ინდიკატორი დასავლეთ ევროპის ქვეყნებთან შედარებით დაბალია, სადაც განათლების ხარჯები მშპ-ს 5%-ზე მეტია. მართალია ამ მიმართულებით ზრდა შეინიშნება, მაგრამ ეს არასაკმარისია მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად, განსაკუთრებით პროფესიონალურ-ტექნიკური და უმაღლესი განათლების განვითარების მიმართულებით. ვფიქრობთ ამ მიმართულებით სავსებით დროულია საქართველოს მთავრობის განაცხადი 2030 წლისათვის სახელმწიფო დანახარჯებმა განათლებაზე მშპ-სთან მიმართებით 6% -მდე გაიზარდოს.საქართველოს საბიუჯეტო კო-

დექსშიც აღნიშნულია, რომ განათლებაზე დანახარჯები მშპ-ს 6%-მდე გაიზრდება 2022 წლიდან, განათლების სისტემის ხარისხისა და ეფექტურობის გაუმჯობესების მიზნით[1].

განათლებას, მტც განახლებას ნებისმიერ საზოგადოებაში ყოველთვის სათანადო ყურადღება ექცეოდა, მაგრამ იგი გადარჩენის უმთავრეს საშუალებად ხდება თანამედროვე ცივილიზაციის გამოწვევების, ციფრული ტრანსფორმაციის, გააფთრებული სუპერკონკურენციის და მოსახლეობის დაბერების პირობებში. წარსულში მტც დიდხანს არ ძველდებოდა მორალურად. განვითარების არასტანდარტული, ინოვაციური, კრეატიულ გზაზე გადასვლა, ეკონომიკის სტრუქტურული ცვლილებები, თანაც ციფრულ გარემოში წარმოუდგენელია ცვლილებების გარეშე განათლებასა და შრომის პირობებში, როცა სიცოცხლის განმავლობაში სწავლა ანუ ახალი ცოდნის მუდმივად შეძენა აუცილებლობად იქცა. მეტად საჭირო გახდება კრეატიული აზროვნება, კრეატიულობა, კოორდინაციის, ურთიერთზემოქმედების უნარები (მაგალითად, ამერიკელი მეცნიერის-მიჩიო კაკუს პროგნოზებით იმისათვის, რომ გახდე წარმატებული, უნდა გქონდეს ის მახასიათებლები, რომლებიც რობოტებს არ აქვთ: კრეატიულობა, წარმოსახვისა და ინიციატივის გამოჩენის უნარი, ლიდერის თვისებები. საზოგადოება ნელ-ნელა სავაჭრო ეკონომიკიდან ინტელექტუალურ-შემოქმედებით ეკონომიკაზე გადადის. წარმატების მიღწევის გაცილებით დიდი შანსი ექნებათ ქვეყნებს, რომლებსაც შეეძლებათ, დააბალანსონ სავაჭრო ბაზარი და კოგნიტურ-კრეატიული პოტენციალი. ის ერები, რომლებიც მხოლოდ სოფლის მეურნეობის იმედად არიან, განწირულნი არიან სიღარიბისთვის)[2]. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, თანამედროვე გლობალიზებულ მსოფლიოში განათლების განვითარების პრობლემა იქცა პრიორიტეტულად, ვინაიდან სწორედ განათლება აუმჯობესებს ადამიანისეული კაპიტალის ხარისხს (ადამიანის ცოდნა, პროფესიონალიზმი, მორალი, კულტურა). „ადამიანისეულ კაპიტალში ინვესტირება ეკონომიკური ზრდის მთავარი ფაქტორია[3]. იმ ქვეყანას, რომელსაც არ შეუძლია ადამიანთა ცოდნისა და

უნარის განვითარება და ეკონომიკაში მათი ეფექტიანი გამოყენება, განწირულია წარუმატებლობაში[4.გვ.3]. საბოლოო ჯამში, ადამიანისეული რესურსი და არა კაპიტალი ან ბუნებრივი სიმდიდრე, განსაზღვრავს ქვეყნის, თითოეული კომპანიის კონკურენტუნარიანობას, ეკონომიკური და სოციალური განვითარების შინაარსს. ტრადიციული ფაქტორები (მიწა, ნედლეული, საწარმოო კაპიტალი), ცხადია, კვლავაც უდიდეს როლს თამაშობს სახელმწიფოს განვითარებაში, მაგრამ მათ გააჩნია ჩარჩოები, განვითარების ზღვარი. **უსაზღვროა მხოლოდ ადამიანისეული კაპიტალი, მისი ცოდნა და სულიერება** [5, გვ.99-109].

ცოდნის განახლება-კვლავწარმოება(მტც კვლავწარმოება-განახლების ფორმების შესახებ იხ.: ჩვენი სტატია-ჟურნალი „ეკონომიკა“, N 1-2,2021 წ,...), უწყვეტი განათლება ყველა ასაკში ნებისმიერ ქვეყანაში და მ.შ. საქართველოში აუცილებელია, მაგრამ ეკონომიკის სტრუქტურული ცვლილებებისას, ციფრულ გარემოში განსაკუთრებული მნიშვნელობას იძენს **ეკონომიკაზე ორიენტირებული განათლება.**უწყვეტი **ეკონომიკური განათლების** გარეშეც შეუძლებელია დასაქმების უზრუნველყოფა, რადგან თანამედროვე ეპოქაში ყველგან, ნებისმიერ დარგში ცოდნა მეტ-ნაკლებად მორალურ მოძველებას განიცდის. ეს პრობლემა არა მარტო ეროვნული, არამედ მსოფლიო ეკონომიკის პრობლემაცაა. თუ საკითხს მომავლის თვალსაწიერით შევხედავთ, დავინახავთ, რომ მიუხედავად მშპ-ნ მიმართებით განათლების დაფინასების მნიშვნელოვნად ზრდისა, საქართველო საგრძნობლად ჩამორჩება ეკონომიკურად მაღალ განვითარებულ ქვეყნებს განათლების, განსაკუთრებით ხხანდაზმულთა განათლების სისტემის ორგანიზებაში.ეს იმ დროს, როცა მაგ., უწყვეტი განათლების სისტემაში ჩართულია შვედეთში ზრდასრული მოსახლეობის 62%, გერმანიაში 42% და ზოგადად წამყვან ქვეყნებში 40-50%. ეს იმაზე მეტყველებს, რომ საჭიროა ნებისმიერი პროფესიის ყველა ასაკის, მათ შორის წინასაპენსიო და საპენსიო ასაკის მოქალაქეების ცოდნისა და უნარების განახლება. ამის საჭიროებას ადასტურებს ამერიკელი მეცნიერის-მიჩიო კაკუს მოსაზრებაც, რომელიც აღნიშნავს, რომ

„მოქმედი განათლების სისტემა წარსულის სპეციალისტებს ამზადებს. ჩვენ ადამიანებს ვასწავლით იმისათვის, რათა იარონ სამსახურში, რომელიც უკვე აღარ არსებობს, აღვჭურავთ მათ ისეთი ინტელექტუალური ინსტრუმენტებით, რომლებიც უკვე დიდი ხანია **მოძველდა** და ეფექტურობა დაკარგა.ამიტომაა მსოფლიოში დაუსაქმებელთა ამხელა რაოდენობა)[2].

დასკვნა

თანამედროვე სუპერკონკურენციის პირობებში, ციფრული ტექნოლოგიების ეპოქაში უახლესი მიღწევების გათვალისწინებით, მეცნიერულ-ტექნიკური ცოდნის განახლება-კვლავწარმოებას, ხარისხიან უწყვეტ განათლებას ყველა ასაკში ნებისმიერი პროფესიის ადამიანებისათვის, ქვეყნისათვის, ნებისმიერ დარგისათვის (მ.შ. ეკონომიკის სფეროში), კომპანიისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს კონკურენტუნარიანობის შესანარჩუნებლად, სწრაფი განვითარებისათვის, რამაც, საბოლოოდ, ათასობით და მილიონობით ადმიანთა დასაქმება უნდა უზრუნველყოს.

REFERENCES:

1. http://gbc.ge/index.php?m=home&newsid=115478&lang=geo;

2. Informational Analytical Agency; September 22, 2022;

3. Theodor W.Schultz. Investment in human capital. American Economic Review 51. March 1961;

4. Frederick H. Harbison. Human Resources as The Wealth of Nations. New York: Oxford University Press, 1973.

5. Journ. “Economics”, #6-8, 2018 y.; (ჟურნალი „ეკონომიკა“, #6-8, 2018 წ.);

UPDATING AND RE-PRODUCTION OF SCIENTIFIC-TECHNICAL KNOWLEDGE IS THE MOST IMPORTANT FACTOR FOR ENSURING EMPLOYMENT

Revaz Shengelia
PhD, GTU, Professor
economica_2008@yahoo.com
Zhuzhuna Tsiklauri-Shengelia
PhD, GTU, Professor
tsiklauri-shengeliajujuna05@gtu.ge
Natia Shengelia
PhD, GTU, Associate Professor
Lublin University of Technology, Invited Professor
natia.shengelia@oxfordbrookes

RESUME

The level of education is one of the main indicators of the country's success and development. The more educated a nation is, the more successful each country is, and vice versa. Educated people create strong institutions, on which, in turn, a strong state is based. Therefore, in the fast-changing competitive world, that national economy wins, and employment is more ensured in those countries in which human capital is formed most effectively and is considered a priority, while at the same time, it is desirable that the development of people proceeds smoothly, throughout their life.

Thus, in the conditions of modern super-competition, taking into account the latest achievements in the age of digital technologies, the renewal of scientific-technical knowledge, qualitative continuous education at all ages for people of any profession, for the country, for any field (including in the field of economy), for the company is of great importance, which, in the end, should provide employment for thousands and millions of people.

Keywords: continuous education, investments, updating and Reproduction of scientific-technical Knowledge (STK), human capital, demographic aging; employment.